

Bölüm 20

Bir Tarama / Değerlendirme Makalesi Nasıl Yazılır?

Değerlendirme ve eleştiriyi yapan, yazarı hayatının en acımasız alayına alan kişidir.

Anonim

TARAMA / DEĞERLENDİRME MAKALESİNİN KARAKTERİSTİKLERİ

Tarama/değerlendirme makalesi özgün bir yayın değildir. Bazı durumlarda, böyle bir tarama/değerlendirme, temel bir dergide henüz yayımlanmamış yeni veriler (yazarın kendi laboratuvarından) içerebilir. Fakat bir tarama/değerlendirme makalesinin temel amacı, daha önce yayımlanmış makaleleri değerlendirmek ve bunları aynı bakış açısına getirmektir.

Tarama/değerlendirme makalesi genellikle uzundur. Tipik olarak 10 ilâ 50 basılmış sayfa tutabilir. Araştırma makalelerine kıyasla konusu oldukça geniştir. Ve kuşkusuz, yayın taraması ana ürünüdür. Gerçekten iyi tarama/ değerlendirme makaleleri, orada yorumu yapılan kaynaklardan daha fazla anlam taşır. Yayımlanmış çalışmaların eleştirisini verir ve çoğu zaman bu yayınlara dayanan önemli sonuçlar üretir.

Tarama/değerlendirme makalesinin yapısı araştırma makalesinden farklıdır. Doğal olarak; Malzeme ve Yöntemler, Sonuçlar ve Tartışma türündeki düzen, tarama/ değerlendirme makalesi için kullanılmaz.

Eğer daha önce araştırma makalesi yazmışsanız ve şimdi ilk tarama/değerlendirme makalenizi yazmak üzereyseniz; bu makaleyi araştırma makalesi gibi, aşağıdaki şekilde düşünmek kavram bakımından yararlı olabilir: Giriş kısmını büyük ölçüde genişletin, Malzeme ve Yöntemleri çıkarın (özgün veriler sunmadıkça), Sonuçları çıkarın ve Tartışma kısmını genişletin.

Aslında hâlen, birçok tarama/değerlendirme makalesi yazmış durumdasınız. Şekil olarak bu tür makaleler, iyi düzenlenmiş bir dönem ödevi veya tezden çok farklı değildir.

Bununla beraber, araştırma makalesinde olduğu gibi, önemli olan, tarama/değerlendirme makalesinin düzenidir. Eğer düzeni iyi kurarsanız yazmak kendiliğinden gelir.

ÇERÇEVEYİ HAZIRLAMAK

Araştırma makalelerinden farklı olarak, tarama/değerlendirme makalesi için önceden tanımlı bir düzen yoktur. Tarama/değerlendirme makalesi yazmak için ana kural, bir çerçeve hazırlamaktır.

Çerçeve dikkatlice hazırlanmalıdır. Bu size, çok önemli olan makale düzeninizi kurmakta yardımcı olacaktır. Eğer taramanız uygun düzenlenmişse, taramanın genel kapsamı iyi tanımlanmış olacaktır ve makaleyi oluşturan parçalar, birlikte bir mantık sırası uyumuna girecektir.

Açıktır ki çerçeveyi, yazmaya başlamadan önce hazırlamalısınız. Daha da ötesi, yazmaya başlamadan önce bir tarama/değerlendirme dergisinin böyle bir metinle ilgilenip ilgilenmeyeceğini saptamak akıllıca olur. Muhtemelen editör, önerdiğiniz taramayı sınırlamak veya genişletmek veya bazı alt konuları çıkarmak ya da eklemek isteyecektir.

Microbiological Reviews, “Yazarlara Direktifler”de şöyle ifade eder: “Yazarların, önerdikleri çalışmaları editörle tartışmaları tavsiye edilir. Çoğunlukla, editör danışmalarından yapıcı eleştiriler alındığı için yorumlanacak konu çerçevesi hazırlığı gereklidir. Ayrıca, diğer araştırmacıların bulguları ile yazarın söz konusu alana katkılarını gösteren ana kaynak listesi; amaç, kapsam ve tarama/değerlendirme ilişkisini ayrıntılı olarak veren bir iki paragraf ve yazarın son yıllardaki yayınlarının bir listesi çerçeve ile birlikte verilmelidir.

Microbiological Reviews, Sept. 1978, p. 592-613
0146-0749/78/0042-0592\$02.00/0
Copyright © 1978 American Society for Microbiology

Vol. 42, No. 3
Printed in U.S.A.

Pathophysiological Effects of *Vibrio cholerae* and Enterotoxigenic *Escherichia coli* and Their Exotoxins on Eucaryotic Cells

KAREN L. RICHARDS AND STEVEN D. DOUGLAS*

Departments of Microbiology and Medicine, University of Minnesota Medical School, Minneapolis, Minnesota
55455

INTRODUCTION.....	592
PATHOPHYSIOLOGY.....	593
Etiology.....	593
Factors in Pathogenesis.....	593
Genetic and Physiological Basis for Toxin Production.....	593
THE TOXINS.....	594
Structure.....	594
Antigenic Relatedness of Toxins.....	594
Binding Site.....	595
Action of Toxins on Adenylate Cyclase.....	596
Solubilized Adenylate Cyclase and Toxins.....	597
Cofactors Required for Toxin Activity.....	597
Involvement of Guanosine 5'-Monophosphate (GMP).....	597
Effect of Increased Intracellular Cyclic Adenosine 3',5'-Monophosphate.....	598
Variability in Activation of Adenylate Cyclase.....	598
Similarities to Glycoprotein Hormones and Other Bacterial Toxins.....	598
Vaccines and Immunity.....	599
ENTEROTOXINS IN IN VIVO SYSTEMS.....	600
Whole-Animal Models.....	600
Ileal Loop Assay.....	600
Skin Permeability Assay.....	601
ENTEROTOXINS IN IN VITRO SYSTEMS.....	601
Erythrocyte Ghosts.....	601
Adrenal Cells.....	602
Isolated Fat Cells.....	603
Lymphocyte and Lymphoid Cell Lines and the Immune Response.....	603
Fibroblasts.....	604
Other Cell Systems.....	604
DISCUSSION.....	605
CONCLUSIONS.....	606
LITERATURE CITED.....	606

Çerçeve, sadece tarama/değerlendirme yazısını hazırlayan için değil aynı zamanda yazıyı okuyacaklar için de çok yararlıdır. Bu nedenle, pekçok tarama/değerlendirme dergisi çerçeveyi yazının ilk kısmına basar. Zira çerçeve, okuyucular için iyi bir “içindekiler” sayfası teşkil eder. Böyle bir çerçeve Şekil 10’da gösterilmiştir.

TARAMA / DEĞERLENDİRME ÇEŞİTLERİ

Tarama/değerlendirme makalesini gerçekten yazmadan önce, metni göndermeyi düşündüğünüz derginin kritik isteklerini de belirlemeniz gerekir. Çünkü bazı dergiler, makalelerin eleştirili yorumunu isterken, bazıları kaynaklardaki bütünlükle ilgilidir. Ayrıca; düzenleme, tarz ve üzerinde durulacak noktalar gibi konularda daha fazla ilerlemeden, aklınızda olması gereken meseleler vardır.

Genellikle eski çizgideki tarama/değerlendirme dergileri, konu üzerinde yayımlanmış eserlerin otoriter ve eleştirili bir değerlendirilmesini tercih eder ve bazıları da özellikle ister. Bununla beraber, “kitap” dizilerinin çoğu (“Senelik Taramalar .....” “Yeni gelişmeler .....” “Yıllık .....” vb.) belli konu üzerinde belli bir zaman süreci içinde yayımlanmış makaleleri değerlendirmeksizin, sadece derlemek ve fikir vermek için tasarlanmış taramalar yayınlar. Bazı aktif araştırma alanları yıl bazında taranır. Her iki tip tarama/değerlendirme makalesi değişik amaçlara hizmet eder, fakat bu değişik amaçların farkında olmak gerekir.

Bir zamanlar, tarama/değerlendirme makaleleri tarihî analizler sunma eğilimindeydi. Gerçekten de, taramalar çoğunlukla tarih sırasına göre düzenlenirdi. Şimdi bu tür taramalar daha az olduğuna göre, bilim tarihinin daha az önemli hâle geldiği sonucu çıkarılmamalıdır. Tarih için her zaman yer vardır.

Bununla beraber bugün, birçok tarama/değerlendirme makalesi ortamı “state-of-the-art” taramalarını veya hızlı ilerleyen bir alana yeni bir anlayış getiren taramaları tercih etmektedir. Sadece konu üzerindeki son yayınlar kataloglanmakta veya değerlendirilmektedir. Daha önceden taranmamış veya yanlış anlamalar veya tartışmalar oluşmuş bir konuyu tarıyorsanız, tarihsel temel noktaları biraz daha kapsamlı anlatmak uygun olur. Eğer konu daha önceden etkin bir şekilde taranmışsa, taramanızın başlangıç noktası pekala önceki taramanın tarihi (makalelerin taranmış olduğu gerçek son tarih, yayım tarihi değil!) olabilir.

OKUYUCULAR İÇİN YAZMAK

Tarama/değerlendirme makaleleri ve ana araştırma makaleleri arasındaki diğer bir temel fark, okuyuculardır. Ana makale, önemli ölçüde özel konuları işler ve okuyucuları (yazarın meslektaşları) da öyledir. Tarama/değerlendirme makalesi ise, muhtemelen çok sayıda böyle konuları kapsayacaktır ve daha çok kişi tarafından okunur. Ayrıca, tarama/değerlendirme makalesi benzer alanlardaki birçok kişi tarafından da okunur. Çünkü, kişinin geniş ilgi alanını güncel tutmasının en iyi yolu, iyi tarama/değerlendirme makalesi okumaktır. Nihayet, tarama/değerlendirme makaleleri öğrenci kullanımı yüksek olabilen, değerli öğretim araçlarıdır (Bu nedenle, yayımladığımız tarama/değerlendirme makalesi kopyalarından bol miktarda ısmarlayın. Çünkü, kopya istekleri yığınla gelecektir).

Tarama/değerlendirme makalesinin büyük bir olasılıkla geniş ve çeşitli bir okuyucu kitlesi olacağı için, yazı türünüz bir araştırma makalesinin gerektirdiğinden çok daha genel

olmalıdır. Özel terimler ve özel kısaltmalar atılmalı veya dikkatlice açıklanmalıdır. Yazma staliniz kısa olmaktan ziyade genişletici olmalıdır.

GİRİŞ PARAGRAFLARININ ÖNEMİ

Okuyucular, tarama/değerlendirme makalesinin Giriş kısmından çok etkilenirler. Büyük bir olasılıkla, ilk birkaç paragrafta bulduklarına göre okumaya devam edip etmeyeceklerine karar vereceklerdir (Eğer, hâlen başlığı gördükten sonra vazgeçmedilerse).

Okuyucular ayrıca, her ana bölümün ilk paragrafından da etkilenirler. Bu ilk paragrafta göre; okumaya, sadece gözden geçirmeye veya atlamaya karar verirler. Eğer, “ilk paragraflar” iyi yazılmışsa, gözden geçirenler veya atlayanlar dahil bütün okuyucular bir ölçüde konuyu anlama fırsatı bulmuş olacaklardır.

SONUÇLARIN ÖNEMİ

Tarama/değerlendirme makalesi, geniş bir konuyu geniş bir kitle için incelediğinden, bir “Sonuçlar” bölümü, ele almak ve yazma zahmeti göstermek için iyi bir bölümdür. Bu, özellikle son derece teknik, ileri ve karışık konular için önemlidir. Eğer, kişi hem uzman hem de amatörler için konuları özetlemeye çalışırsa, bazen çok can sıkıcı ödümler vermek zorunda kalabilir. Fakat, iyi özetlemeler ve basitleştirmeler zamanla kitaplarda kendilerine yer bulur ve öğrenciler için bu, çok büyük anlam ifade eder.